

LÜBNAN'DA HÜKÜMET KRİZİ

Lübnan, İran-Suudi Arabistan çekişmesinin ve ayrıca İsrail müdahalesinin yoğun yaşandığı bir ülkedir. Ancak son durumda İran ve onun desteklediği Hizbullah'ın hakimiyeti görülmektedir.

Bedriye el-Râvî

Araştırmacı

1989 yılında imzalanan Taif Antlaşması Lübnan'daki silahlı çatışmaları bitirse de tüm

tarafları tatmin etmemiştir. Lübnan'da var olan üç otorite arasında yetkilerin yeniden dağıtılması konusunda revizyon talepleri özellikle Hristiyan taraflarca reddedilmiştir. Lübnan'da var olan mezhep tabanlı kurumsal yapılanma tüm devlet kademelerinde görülmektedir. Ayrıca Müslümanlar, Taif Antlaşmasıyla tanımlanan Sünni Müslüman başbakanın bazı yetkilerinin, Hristiyan devlet başkanı tarafından gasp edildiğini düşünmektedir. Nispi temsil sistemine dayalı son seçim kanununun sonuçlarına bakılacak

olursa, Hristiyanların sürekli gündemde tuttuğu bu revizyon taleplerinin Lübnan'a çok pahalıya patlayacağı aşıkardır.

Ülkede iki buçuk yıl iktidar boşluğu yaşanmış, 2009 yılından bu yana yeni hükümetin kurulmasını geciktirmek için parlamento seçimleri iki kez ertelenmiştir. Halihazırda ülkenin, mevcut statükosuna ve elinde bulundurduğu tüm anayasal haklara rağmen bugün farklı bir krizle karşı karşıyadır.

Mayıs 2018'de hükümeti kurma görevi Hariri'ye verilmesine rağmen hala bir hükümet kurulamamıştır. Bu durumda Lübnan'ın mezhepsel yapısına dayanarak kurulan yönetimi, devlet otoritelerinin ve kurumlarının düzenli olarak engelleyici bir rol üstlendiğini göstermektedir. Peki, bu gecikmenin sebepleri nelerdir?

Lübnan, bölgesel güçlerin savaş alanı olmaya devam ettikçe yeni hükümetin kurulmasını engelleyen bir kriz dalgasının içinde yer alması kaçınılmazdır. Ülkenin mezhepsel yapısından dolayı Lübnan'daki siyasi liderlerin ve grupların yurt dışından farklı ülkelerce desteklenmesine/engellenmesine imkân sağlamaktadır. Bu da ülke siyaseti içerisinde bölgesel ve uluslararası çatışmaları tetiklemektedir. Bu bağlamda Beyrut'taki Carnegie Ortadoğu Merkezi Müdürü Meha Hamid, "Hizbullah ve müttefiklerinin, Şam ile ilişkileri normalleştirmek için ülke üzerindeki baskılarını artırdığını, bu baskının ülke içerisinde ciddi bir kutuplaşmaya ve ülkede Suriye'nin nüfuzunu yeniden arttırdığına" işaret etmektedir. Bu noktada iki olası gelişme söz konusudur: Suriye'nin müttefikleri, ya kısa vadede bir hükümet kurarak Suriye nüfuzundan kopacak ya da Suriye nüfu-

zunu devam ettirecek bir şekilde hükümetin kurulmasını erteleyecektir. Ancak Suriye'nin Lübnan'ı bir köprü olarak kullanıp dünyaya açılması fikrine sahip olduğu uzun zamandır bilinmektedir.

Öte yandan, Suudi Arabistan-İran çatışmasının Lübnan üzerindeki etkisi ise yadsınamaz boyuttadır. Lübnan, İran'ın bölgedeki ilk ve en güçlü nüfuz alanıdır. Aynı şekilde Suudi Arabistan, Lübnan'da Sünni Müslümanları temsil eden "Müstakbel Hareketi"ni desteklemektedir. İran'ı ve Hizbullah'ı hedef alan söyleminden dolayı, aynı zamanda toplumsal huzuru korumak adı altında tekrar geri gelmesini engellemek ve ülkede herhangi bir çatışma yaşanmasına engel olmak bahanesi ile Riyad, Sa'd el-Hariri'yi istifaya zorlamıştır.

ABD'nin Tahran ve Hizbullah'a uyguladığı yeni ekonomik yaptırımlar dolayısıyla, Hizbullah kendi aleyhine gelişen uluslararası baskılara karşı elini güçlendirmek için Hariri'nin başbakanlığında yeni bir ulusal hükümete ihtiyaç duymaktadır.

Bakanlık koltukları için verilen mücadele, sadece Sünni-Şii mücadelesi değildir. Aynı zamanda yeni seçim kanununun (nispi temsili) güçlendirdiği siyasi ittifak ve bloklar arasında da bir mücadele yaşanmaktadır.

“**İran, Lübnan'daki nüfuzunu Hizbullah üzerinden kullanırken diğer gruplara da açılmaktadır. Aynı şekilde Suudi Arabistan, Lübnan'da Sünni Müslümanları temsil eden "Müstakbel Hareketi"ni desteklemektedir.**”

Yeni hükümetin kurulmasının önünde birtakım engeller bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, Cumhurbaşkanının damadı Cibran Basil'in yönetimindeki "Özgür Yurtsever Hareketi" ile Semir Caca'nın başkanı olduğu "Lübnan Güçleri Partisi" arasındaki Hristiyan çekişmesidir. İkinci problem ise, Sosyalist İlerleme Partisi Genel Başkanı Velit Canbolat ve Lübnan Demokratik Parti lideri Talal Arslan arasındaki Dürzi anlaşmazlığıdır.

Gündemi meşgul eden sorunlardan bir diğeri de Hristiyan ihtilafıdır. Lübnan Kuvvetleri, yeni kurulacak olan hükümet için parlamentoda daha büyük bir temsil payı talep etmektedirler. Bu kuvvetler, Hariri nazarında güçlenmek için Suudi Arabistan desteğine güvenseler de, Suudi Arabistan'ı vuran son krizden sonra beklentilerinin karşılanmayacağı ortadadır.

Mişel Avn'ın kurduğu Özgür Yurtsever Hareketi, nispi seçim kanununa dayanarak bakanlık koltuklarını muhalifi olduğu Lübnan Kuvvetlerine bırakmayacağını belirtmiştir. Lübnan Kuvvetleri'nin dışişleri, savunma, içişleri ve maliye gibi kritik dört bakanın kendilerinden olmasını istemelerine cevaben, bu talebin sayılarına göre fazla olduğunu ve bu rakamın ancak üç bakana indirilebileceğini ifade etmiştir. Akabinde ise talep ettiklerinin haricinde dört bakanlığın ve Başbakanlık makamının kendilerine verilmesi karşılığında bu kriz çözülmüştür. Lübnan'da Hristiyanların en büyük temsilcisi olan Özgür Yurtsever Hareketi, desteklediği 7 bakanı kabineye dâhil etmiş ve ayrıca kabinede 3 bakan daha temsil etme imkânı bulmuştur.

Öte yandan, Hariri'nin hükümet kurma müzakereleri esnasında Dürzi liderler arasındaki ihtilaf devam etmekteydi. Söz konusu taraflardan biri genel başkanlığını Velit Canbolat'ın yaptığı Sosyalist İlerleme Partisi'dir. Bu parti, üç bakanı ile hükümette Dürzileri temsil ettiğini öne sürerek temsil oranının çoğunluğuna sahip olduğunu vurgulamaktadır. Taraflardan diğeri ise hem Cumhur-

başkanının hem de Özgür Yurtsever Hareketi'nin müttefiki olan Talal Arslan liderliğindeki Lübnan Demokratik Partisi'dir.

Seçimlerde Sosyalist İlerleme Partisi'nden 8 Dürzi asıllı adaydan 7'si başarılı olmuştur. Sosyalist İlerleme Partisi, seçimlerden sonra, bu kadarıyla yetinmeyeceğini ve önemli görevler üstlenmek istediğini belirtmiştir. Ayrıca Canbolat'ın, "Dürzilerin durumunu, bir çözüm aracı olan siyasette Dürzi sorunu olarak ifade etmek yerine, bu kesimin uzlaşmaya kavuşturulabilecek, makul talepleri vardır demek en doğrusudur." şeklindeki açıklamasından hareketle, üçlü hükümette kendisinden üç bakanın yer almasını istemektedir.

Geçtiğimiz ay, Hristiyan sorununun çözülmesinden sonra "Bağımsız Sünniler" krizi patlak vermişti. 10 milletvekilinden oluşan "Bağımsız Sünniler" grubu, Müstakbel Hareketi'nin nispi seçim yasası nedeniyle pek çok sandalye kaybetmesinin ardından parlamentoya girmiştir. Her ne kadar bağımsız olduklarını iddia etseler Suriye direnişinin müttefikleri olarak parlamentoya girdiklerinde kazanmalarında etkili olan bloklar oluşmuşlardır.

Bağımsız Sünnilerden 6 vekil, hükümette Sünni bakanlıklardan birini talep etmektedir. Fakat bu talepleri, Müstakbel Hareketi tarafından kabul görmemektedir. Hariri, "Suriye direnişine destek verdikleri bilinen bu gruptan bakanların hükümette yer almasını siyasi bir intiharla eşdeğer" addetmektedir. Hizbullah ise, 8 Mart Cephesi olmadan hükümetin kurulamaya çağını savunmaktadır.

“

Hizbullah, el-Hariri'nin siyasette yer almasını istemediğini belirtmiştir. Bunun üzerine Hizbullah, yeni bir hükümetin kurulmasını engellemek için elinden geleni yapmıştır.

”

Hizbullah, Hariri'nin siyasette yer almasını istemediğini belirtmiş ve yeni bir hükümetin kurulmasını engellemek için elinden geleni yapmıştır. Hizbullah Genel Sekreteri Naim Kasım açıklamasında, "Kanaatimizce Cumhurbaşkanı, hükümeti kurarken ya Bağımsız Sünniler grubundan istişare görüşmesinde kabul edilenlerden birini tercih etmelidir ya da 6 Sünni bakanın oy birliğine vardığı birisinin kabineye sokulması taraftarı olmalıdır. Bu tek çözüm yoludur ve bu çözüm, hükümet kurmada Bağımsız Sünnilerin temsil edilmesini sağlamaktadır." sözlerine yer vermiştir.

Naim Kasım, "6 Sünni milletvekilinin kurulacak yeni hükümette

yer alma hakkı rakamlarla ve delillerle desteklenmektedir. Cumhurbaşkanı, olumlu bir tutum takınarak bu grubun hükümette temsili konusunda çözüm sağlayabilecek tek kişidir." ifadelerini de sözlerine eklemiştir. Buna rağmen Hizbullah, bu istekleriyle hükümet kurulmasının önünde bir engel teşkil ettiğini reddetmektedir. Ayrıca biri bağımsız Sünnilerden olacak şekilde kendisini hükümetteki 3 bakanıyla temsil etmesi konusunda çözüm sağlaması için ihaleyi, atanmış Başkana ve Cumhurbaşkanıya bırakmaktadır. Bu kriz tüm devlet kurumlarının ve kademelerinin elini kolunu bağlamaktadır. Hizbullah'ın koordine ettiği siyasi gruplara hizmet eden bir amaç bulunmakta, bu da Hizbullah'ı oldukça güçlü ve etkili kılmaktadır. Yargıdan askeriyeye devlet mercilerinde müttefik ve düşman politikalarını dikte ettirmektedir. Lübnan, Sedir Devrimi'nden sonra Suriye rejimini Lübnan'dan çıkarmıştır. Fakat bugün ise, Hizbullah hakimiyeti ile İran vesayeti altındadır.

